

Osatyökykyisille tie työelämään (OTE) -kärkihanke

POLUT HOITOON JA KUN- TOUTUKSEEN -PROJEKTI 7 2017–2018

Hakuilmoitus

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Päivämäärä
Sosiaali- ja terveysministeriö	25.10.2016
Tekijät	Toimeksiantaja
	Sosiaali- ja terveysministeriö
	HARE-numero ja toimitilimen asettamispäivä

Muiston nimi

Osatyökykyisille tie työelämään (OTE) -kärkihanke. Polut hoitoon ja kuntoutukseen -projekti 7 2017–2018 -hakuilmoitus

Tiivistelmä

■ Tässä julkaisussa kuvataan kärkihankkeen Osatyökykyisille tie työelämään (OTE) projektin Polut hoitoon ja kuntoutukseen 2017–2018 aikana rahoitettavien valtionavustushankkeiden kriteereitä, hakuprosessia sekä sisältöä.

Asiasanat

valtionavustukset, hyvinvointi, sosiaali- ja terveystaloudet, osatyökykyiset henkilöt

Sosiaali- ja terveysministeriön
raportteja ja muistioita 2016:60

Muut tiedot

www.stm.fi

ISSN-L 2242-0037
ISSN 2242-0037 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-00-3842-7
URN:ISBN:978-952-00-3842-7
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3842-7>

Kokonaissivumäärä

14

Kieli

suomi

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

SISÄLLYS

1	Aluksi.....	4
2	Kokeilujen tausta.....	5
3	Kokeilut	6
4	Kokeilujen tuki ja koordinaatio	7
5	Kokeilujen tulokset	8
6	Vaiheistus.....	9
7	Haku kokeiluihin	10
8	Valintakriteerit	11
9	Muuta huomioitavaa.....	13
10	Lisätiedot.....	14

1 ALUKSI

Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeen *Osatyökykyisille tie työelämään* (OTE) tavoitteena on lisätä merkittävästi osatyökykyisten henkilöiden työssä pysymistä ja työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Tämä lisää osatyökykyisten yhdenvertaisuutta ja elämänlaatua sekä vähentää julkisen talouden kustannuksia. OTE-kärkihanke koostuu kahdeksasta projektista.

Tämä hakuohje koskee projektia *7 Polut hoitoon ja kuntoutukseen* ja sen kokeiluja. Alueellisia kokeiluja järjestetään myös OTE-kärkihankkeen projektissa *4 Mallit työllistymiseen ja osallisuuteen*. Projektin 4 alueellisiin kokeiluihin on erillinen haku ja erillinen hakuohjeensa.

Polut hoitoon ja kuntoutukseen - kokeilut on tarkoitus toteuttaa ajalla 1.4.2017–31.10.2018.

2 KOKEILUJEN TAUSTA

Työkyvyn heikkeneminen on usein ajallisesti pitkäkestoinen vaihe, joka voi sisältää eripituisia hoito- ja kuntoutusjaksoja sekä työkyvyttömyys- ja työttömyysjaksoja. Osatyökykyisen kokonaistilanteen hahmottamisessa voidaan tarvita monia toimijatahoja, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon, työhallinnon ja sosiaalivakuutuksen sekä kuntoutuksen asiantuntijoita.

Kärkihankkeessa osatyökykyisellä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla on käytössään osa työkyvystä. Osatyökykyisyys on yksilöllistä ja sidoksissa osatyökykyisyyden syyhyn, työhön ja työn vaatimuksiin. Osatyökykyisyyttä on monenlaista; osatyökykyisiä voivat olla esim. vammaiset, pitkäaikaissairaat, vakavasta sairaudesta toipuvat, elämänkriisin kokeneet ja ne pitkäaikaistyöttömät, joiden työ- ja toimintakyky on alentunut vamman, sairauden tai sosiaalisten syiden kuten pitkään jatkuneen työttömyyden takia. Osatyökykyisyys voi olla pysyvää tai väliaikaista.

Voimassa olevassa lainsäädännössä sosiaali- ja terveydenhuollolla sekä muilla kuntoutuksen järjestäjillä on kaikilla asiakkaan ohjausvelvoite tarvittaessa toisen tahon palveluihin. Työterveyshuollolle on työterveyshuollon piiriin kuuluvien työntekijöiden osalta lainsäädännössä määritelty koordinaatio- ja yhteistyötehtävä työnantajan, muun terveydenhuollon ja kuntoutustahojen kanssa. Lisäksi työterveyshuollon velvoite tehdä yhteistyötä työntekijän työkyvyn tukemisessa koskee muitakin toimijoita, kuten työ- ja opetushallintoa sekä sosiaalivakuutuksen toimijoita.

Työssä oleville on lainsäädännöllisesti rakennettu työkyvyn tuen polku työkyvyttömyyden ehkäisemiseksi. Käytännössä työkyvyn tuen toimenpiteet eivät kuitenkaan käynnisty aina riittävän varhain. Lisäksi vastaava tukipolku puuttuu esimerkiksi työttömiltä. Myös yrittäjiltä vastaava työkyvyn tuen polku puuttuu silloin, kun he eivät ole hankkineet vapaaehtoisia työterveyshuollon palveluja.

Työttömien työkyvyn tukemiseen ei ole määritelty vastuutahoa koko hoito- ja kuntoutusprosessin osalta. Työttömien saama työkyvyn tuki on usein sattumanvaraista ja he eivät ohjau- du oikea-aikaisesti hoitoon ja kuntoutukseen. He saattavat jäädä myös kokonaan palveluiden ulkopuolelle. Yksittäisten ja satunnaisten palveluiden sijaan tulisi etsiä ratkaisuja monialaisesti ja mukana voisivat olla esimerkiksi TE-toimisto, terveydenhuolto, sosiaalitoimi, Kela ja kolmannen sektorin toimijat. Asiakkaalle - sekä työssä olevalle että työttömälle - voi olla epäselvää myös hänen omat osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuutensa kuntoutuksen suunnitte- luun, toteutukseen ja seurantaan.

Keskeisiä ongelmia osatyökykyisen ohjaamisessa hoitoon ja kuntoutukseen ovat työkyvyn tukemisen tarpeen ja palvelutarpeen liian myöhäinen tunnistaminen, kuntoutustoimenpiteiden myöhäinen käynnistäminen sekä eri toimijoiden palveluita asiakkaan näkökulmasta kokonai- suutena katsovan toimintamallin puuttuminen. Työkykyongelmiin, työssä jatkamiseen tai työllistymiseen tarvittavaan tukeen ei sosiaali- ja terveyspalveluissa puututa ajoissa. Työhön paluu pitkän sairauspoissaolon tai työttömyyden jälkeen ei ole aina helppoa, varsinkin jos sairaus tai vamma seurauksineen edelleen vaikuttavat työkykyyn.

Yhteistyö työkyvyn tukemisessa työpaikkojen, terveydenhuollon, kuntoutusjärjestelmän ja muiden toimijoiden kesken toteutuu nykyään ainoastaan osittain. Toteutuessaan tällainen asiakkaan kanssa yhdessä toteutuva neuvotteleva yhteistyö tukisi kuitenkin työhön kuntoutu- mista. Toimijoiden välisestä yhteistyöstä on harvoin sovittu kirjallisesti. Myös huono tiedon- kulku työkykyä ja kuntoutumista tukevien tahojen välillä asiakkaan kuntoutumisen etenemi- sestä hankaloittaa yhteistyötä. Työkyvyn ja työuralla jatkumisen tukemista ei sosiaali- ja ter- veydenhuollon tai sosiaalisen tai lääkinnällisen kuntoutuksen asiakastyössä välttämättä oteta riittävästi huomioon. Toimijat tuntevat huonosti toistensa työkyvyn tukemisen rooleja ja teh- täviä.

3 KOKEILUT

Kokeilujen tavoitteena on aikaansaada saumaton, nopea, oikea-aikainen ja tarkoituksenmukainen työkyvyn tuen palveluketju työelämässä oleville ja työttömille osatyökykyisille. Työkyvyn tuen palveluketju kattaa saumattomat hoito- ja kuntoutuspolut ja muut työkyvyn tuen toimenpiteet. Sosiaali- ja terveydenhuollossa työkyvyn tuen palveluketjut vakiinnutetaan sekä nivotaan olemassa oleviin hoito- ja kuntoutuspolkuihin, erityisesti tuki- ja liikuntaelin- ja mielenterveysongelmiin liittyen. Kokeiluissa rakennetaan työkyvyn tuen toimijoiden kesken yhteistyökäytännöt. Kokeilujen aikana alueilla uudistetaan työkyvyn tuen toimintatapoja siten, ettei kukaan osatyökykyinen henkilö jää tarvitsemansa hoidon ja/tai kuntoutuksen ulkopuolelle.

Kokeiluissa rakennetaan

- alueen tarpeiden pohjalta työkyvyn tuen palveluketjut koordinaatiovastauneen soveltaen OTE-kärkihankkeen valmistelemaa prototyyppiä sekä
- yhteistyöverkostot eri toimijoiden välille toteuttamaan saumattomat, nopeat, oikea-aikaiset, riittävät ja tarkoituksenmukaiset työkyvyn tuen palveluketjut.

Prototyyppi toimitetaan kokeilualueille ennen kokeilujen alkamista ja prototyyppiä kehitetään yhteistyössä alueiden kanssa kokeilujen kuluessa. Työkyvyn tuen palveluketjut rakennetaan sekä työelämässä oleville että työttömille osatyökykyisille. Kokeiluissa on huomioitava etenkin tuki- ja liikuntaelin- ja mielenterveysongelmiin liittyvät ratkaisut. Kokeiluissa voidaan tarvittaessa kehittää ja ottaa käyttöön työkyvyn tuen toimintamallia tukevia digitaalisia ratkaisuja.

Valtionavustuksiin kohdennettava rahoitus on noin 4 miljoonaa euroa, josta rahoitetaan arviolta 3–6 hanketta.

Kokeiluilla halutaan pysyvää muutosta. Kokeilut ovat erinomainen mahdollisuus rakentaa alueen tarpeiden pohjalta uusi toimintatapa, jolla valmistaudutaan tulevaan sote- ja maakunta-uudistukseen.

Kokeilujen hanketoimijoilta edellytetään yhteistyötä, jotta eri kokeilujen kokemuksia ja toimintakäytäntöjä voidaan jakaa kehittämisen tueksi.

Kokeiluissa keskeisiä toimijatahoja ovat muun muassa sosiaalihuolto, terveydenhuolto, kuntoutus, TE-toimisto, TYP, työterveyshuolto, Kela sekä työpaikat.

Lähde: Osatyökykyiset työssä -ohjelma (2013–2015)

4 KOKEILUJEN TUKI JA KOORDINAATIO

Osatyökykyisille tie työelämään -kärkihankkeella on yhteistyötaho, joka toimii myös *Polut hoitoon ja kuntoutukseen* -projektin yhteistyötahona. Yhteistyötaho koordinoi kokeiluja. Valittavat kokeilut sitoutuvat tämän yhteistyötahon ohjaukseen sekä kokeilujen fasilitointitoimiin. Yhteistyötaho tulee tekemään kokeiluihin liittyen arviointia, selvityksiä ja tutkimuksia. Tuloksia raportoidaan kärkihankkeelle. Yhteistyötaho on tarvittaessa mukana tukemassa kokeilujen toimintaa.

Yhteistyötaho rakentaa prototyypin työkyvyn tuen toimintamallista. Prototyyppi on pohja tai alusta, jonka päälle alueet rakentavat omien tarpeiden pohjalta työkyvyn tuen toimintamallinsa.

Kokeiluihin liittyy yhteistyötahon toteuttamaa koulutusta kokeiluissa mukana oleville ta-
hoille.

5 KOKEILUJEN TULOKSET

Kokeilujen tuloksena alueilla vakiintuu työkyvyn tuen palveluketjut.

Kokeilujen jälkeen alueiden palvelujärjestelmät toimivat siten, että

- tunnistetaan osatyökykyisen hoidon ja kuntoutuksen tarve, ohjataan hoitoon ja kuntoutukseen sekä toteutetaan hoito ja kuntoutus sekä työkyvyn tukitoimenpiteet oikea-aikaisesti, saumattomasti, nopeasti, riittävästi ja tarkoituksenmukaisesti,
- yhteistyö eri toimijoiden kesken toimii hyvin ja tiedonsiirto on mahdollista tietosuojahuomioiden,
- toimijoiden työkyvyn tukeen liittyvä osaaminen on vahvistunut,
- työkyvyn tuen palveluketjujen jokaisella kohdalla on omistaja ja koordinaatiovastuutaho on määritetty,
- osatyökykyiset palaavat työhön tai työllistyvät nykyistä useammin.

Kokeilut tukevat sote- ja maakuntauudistuksen toimeenpanoa toiminnallisessa integraatiossa.

6 VAIHEISTUS

Hakuaika päättyy 12.1.2017.

Kärkihankkeen ohjausryhmä päättää valittavat kokeilut helmikuussa 2017.

Kokeilut käynnistyvät sopimuksen mukaan viimeistään huhtikuun 2017 alussa.

Prototyypin päivitys, joka pohjautuu kokeilujen tuloksiin ja kokemuksiin, käynnistyy maaliskuussa 2018.

Kokeilujen toiminta jatkuu lokakuun 2018 loppuun.

7 HAKU KOKEILUIHIN

Kokeiluun haetaan alueellisena hankekumppanuutena (hankekonsortio), jossa on mukana osatyökykyisten työkyvyn tuen palveluketjun maakunnallisen toiminnan rakentamisen kannalta oleelliset tahot. Hankekumppaneiden tulee valita keskuudestaan yksi taho, joka on ns. päähakija ja toimii kokeilun hankehallinnoijana. Hankehallinnoijalta edellytetään kokemusta, osaamista ja resursseja isojen hankkeiden koordinointiin. Hakemuksessa on lueteltava kaikki toimintaan osallistuvat tahot. Toiveena on, että kultakin kokeilusta kiinnostuneelta alueelta tulee vain yksi mahdollisimman kattava hakemus. Suositeltava alue on maakunta tai maakunnan useat kunnat. Myös useampi maakunta voi hakea kokeilua yhdessä, jos sen katsotaan olevan perusteltua kokeilun tavoitteiden toteutumisen kannalta.

Hakemus tehdään STM:n kärkihankkeiden yhteisen valtionavustusohjeen mukaisesti ja yhteistä hakulomakepohjaa käyttäen. Valtionavustusohje ja hakulomake löytyvät osoitteesta <http://stm.fi/karkihankkeet/rahoitushaut/ohjeet-ja-lomakkeet>.

Hakemuksen liitteenä olevan hankesuunnitelman maksimipituus on 20 sivua. Tästä yli meneviä sivuja ei huomioida hankehakemusta arvioitaessa. HUOM: Hankesuunnitelman liitteitä, kuten aiesopimuksia, ei sisällytetä 20 sivuun.

Hakemukseen ei liitetä kokeilun arviointisuunnitelmaa, koska kokeilujen kokonaisarviointi järjestetään kärkihankkeen taholta. Hanketahojen on kuitenkin sitouduttava itsearviointiin. Hankesuunnitelmassa on avattava itsearviointin prosessi.

Hankehakemus liitteineen on toimitettava sähköisessä muodossa sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamoon (kirjaamo@stm.fi) viimeistään 12.1.2017 klo 16:15.

Kokeiluihin myönnettävästä valtionavustuksesta säädetään valtioneuvoston asetuksessa hyvinvoinnin ja terveyden kärkihankkeille myönnettävistä valtionavustuksista vuosille 2016–2018 (583/2016).

8 VALINTAKRITEERIT

Hankkeet valitaan seuraavien kriteerien perusteella:

Hankkeen sisällölliset kriteerit

- Hankkeessa rakennetaan työkyvyn tuen palveluketjut ja yhteistyöverkostot ja integroidaan ne tuleviin sote-rakenteisiin. Tämä tehdään OTE-kärkihankkeen valmistelemaa prototyyppiä hyödyntäen.
- Hankkeen toimenpiteillä edistetään sekä työelämässä olevien että työttömien osatyökykyisten hoitoon ja kuntoutukseen ohjaamista sekä työkyvyn tuen toteutumista.
- Hankkeessa rakennetut työkyvyn tuen palveluketjut kattavat tuki- ja liikuntaelin- ja mielenterveysongelmiin liittyvät ratkaisut.

Hankesuunnitelmassa on oltava kuvaus lähtötilanteesta, kokeilun toteuttamisesta eri vaiheiden sekä toimenpiteistä, joilla työkyvyn tuen palveluketju rakentuu osaksi sote-alueiden ja maakuntien tulevaa toimintaa.

Hankkeen laajuuskriteeri

- Hanke toteutetaan sote- ja maakuntaudistuksen kannalta mielekkäällä alueella.

Hankesuunnitelmassa on perusteltava kokeilualueen mielekkyys hankkeen kannalta.

Hankesuunnitelmassa kuvataan, kuinka laajalla maantieteellisellä alueella, kuinka laajaa asiakaskuntaa ja kuinka montaa palveluntuottajaa kokeilu koskee.

Monitoimijuuskriteeri

- Hankkeessa ovat mukana:
 - Kunnan/alueen kuntien/kuntayhtymän sosiaali- ja terveystoimi
 - Sairaanhoidopiirit (varsinkin erikoissairaanhoidosta psykiatrian ja fysiatrian klinikat/vastuualueet sekä kuntoutustutkimusyksiköt)
 - TE-toimisto(t),
 - Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP)
 - Kelan vakuutuspiiri
 - Työterveyshuollon toimijat kattavasti (yksityinen, kunnallinen ja työnantajan oma asema)
 - Kuntoutustoimijat kattavasti (tule- ja mielenterveyspalveluja tuottavat tahot)
 - Työpaikat kattavasti (suuri, keskisuuri ja pieni yritys)
 - Muut kokeilun tavoitteiden saavuttamisen kannalta oleelliset tahot

Hankesuunnitelmasta tulee käydä ilmi, miten hanketta hakevat toimijat ovat tehneet yhteistyötä aiemmin. Lisäksi hankesuunnitelmassa on tuotava esille eri toimijoiden sitoutuminen hankkeeseen esimerkiksi aiesopimuksin.

Juurruttamiseen ja seurantaan liittyvät kriteerit

- Kokeilun aikana toteutettu työkyvyn tuen palveluketju toimii myös kokeilun päättyttyä.

Hankesuunnitelmassa on kuvattava, miten toimintamallin mukainen palvelujärjestelmän toiminta juurrutetaan osaksi sote-alueen ja maakunnan toimintaa. Hankesuunnitelmassa on myös kuvattava, miten toimintaa seurataan ja arvioidaan kokeilujen päätyttyä osana sote-alueen ja maakunnan toimintaa. Hankesuunnitelmassa on oltava kuvaus viestintä- ja vaikuttamissuunnitelmasta.

Viestintään ja vaikuttavuuteen liittyvät kriteerit

- Kokeilu saa aikaan pysyvät toivotut muutokset
- Kokeilussa viestitään tehokkaasti ja tuloksellisesti kohderyhmille

Hankesuunnitelmassa on oltava kuvaus viestintä- ja vaikuttamissuunnitelmasta.

Hankkeen laatu ja toteutettavuus

- Hanketoimijoilla on toteuttamisen kannalta tarvittava koulutus tai osaaminen.
- Hanke on toteuttamiskelpoinen.
- Hankehallinnoijalla on osaamista laajojen hankkeiden hankehallinnoinnista ja hankehallintoon riittävät resurssit.

Hankesuunnitelmassa on kuvattava kokeiluhankkeessa mukana olevien kuntien ja kuntayhtymien sekä eri toimijoiden päätöksenteon valmistelutilanne, suunnitelma tarvittavista päätöksistä ja muista toimenpiteistä muun muassa omarahoitusosuuden järjestämiseksi. Hanke on suunniteltava eri vaiheineen selkeästi, tarkasti ja yksityiskohtaisesti, jotta hankkeen toteuttamiskelpoisuutta voidaan arvioida.

Hankkeen seuranta ja arviointi sekä sidosryhmätyö

- Hanketoimijat toimittavat tarpeelliset tiedot STM:n nimeämälle yhteistyötaholle kokeilujen arviointia, fasilitointia ja prototyypin päivitystä varten.
- Hanketoimijat osallistuvat koulutustarpeiden määrittelyyn ja koulutuksiin.

Hankesuunnitelmassa tulee esittää kokeiluun osallistuvien tahojen sitoutuminen alueellisten kokeilujen yhteistyötahon ohjaukseen, arviointiin, koulutuksiin sekä kokeilujen fasilitointitoimiin.

Hankesuunnitelmassa tulee lisäksi esittää, minkälaisia palvelujen seuranta- ja raportointimenetelmiä alueella ja toimijoilla on jo käytössä.

Muita mahdollisia kriteerejä

Mikäli alueella järjestetään muita kokeiluja, joista on löydettävissä synergiaetuja OTE-kärkihankkeen projektin 7 *Polut hoitoon ja kuntoutukseen* -kokeilujen kanssa, on tämä hyvä tuoda esille hankesuunnitelmassa. Mikäli hanketta arvioidessa todetaan, että alueen muut kokeilut on integroitu hyvin yhteen projektin 7 kokeilujen kanssa, ja että kokeilujen kokonaisuus edistää OTE-kärkihankkeen tavoitteita, voidaan tätä pitää positiivisena kriteerinä.

9 MUUTA HUOMIOITAVAA

Myönteisen rahoituspäätöksen saatuaan hankehallinnoija toimittaa allekirjoitetut yhteistyösopimukset rahoittajalle. Eri osapuolet sitoutuvat kokeiluun allekirjoittamalla yhteistyösopimuksen.

Sosiaali- ja terveysministeriö varaa itselleen oikeuden olla myöntämättä rahoitusta yhdellekään hankkeelle, jos se katsoo, että hakemukset eivät riittävästi vastaa edellä listattuihin valintakriteereihin.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus neuvotella hakijoiden kanssa hankesuunnitelmiensa tarkistamisesta, ehdotettujen hankkeiden yhteen liittämistä suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja muista mahdollisista muutostarpeista ennen valtionavustuspäätöksen tekoa. Valtionavustuksiin varattua rahaa voidaan jakaa osin muilla rahoitusmekanismeilla.

10 LISÄTIEDOT

Lisätietoja hausta antavat:

Projektin 7 kokeilujen sisältöön liittyvät kysymykset:

Ylitarkastaja Ritva Partinen

Puh: 0295 163330

Sähköposti: ritva.partinen@stm.fi

Valtionavustukseen liittyvät kysymykset:

Hallitusneuvos Anne Kumpula

Puh: 02951 63961

Sähköposti: anne.kumpula@stm.fi